

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Konec zákonné koncentrace řízení? Návrh Nejvyššího soudu před Ústavním soudem

Nejvyšší soud České republiky podal Ústavnímu soudu návrh na zrušení ustanovení § 118b a § 114c odst. 5 občanského soudního řádu (OSŘ). Tato ustanovení upravují tzv. zákonnou koncentraci řízení, která stanoví pevný okamžik, po němž účastníci nemohou před soudem uvádět nové skutečnosti ani označovat důkazy. Podle Nejvyššího soudu tato úprava představuje nepřiměřený zásah do práva na spravedlivý proces a neobstojí v testu proporcionality.

Podstata koncentrace řízení

Koncentrace řízení byla do českého civilního procesu zavedena novelou OSŘ v roce 2000 a od roku 2009 platí v obecné podobě. Účastníci mohou uvádět rozhodné skutečnosti a důkazy pouze do skončení přípravného nebo prvního jednání, případně do uplynutí lhůty stanovené soudem. Pozdější návrhy jsou přípustné jen ve výjimečných případech. A to například, pokud účastník nemohl skutečnost uvést bez své viny. Cílem této úpravy je zrychlení řízení, minimalizace průtahů a motivace účastníků k procesní aktivitě.

Argumentace Nejvyššího soudu

Nejvyšší soud zdůrazňuje, že současná právní úprava koncentrace řízení podle § 118b OSŘ představuje nepřiměřený zásah do práva na spravedlivý proces garantovaného čl. 36 odst. 1 Listiny a čl. 6 Úmluvy, protože omezuje právo účastníků být slyšen a porušuje zásadu rovnosti zbraní vyplývající z čl. 37 odst. 3 Listiny a čl. 96 odst. 1 Ústavy. Rigidní „stopstav“ brání úplnému zjištění skutkového stavu a může vést k nesprávným rozhodnutím, jelikož účastníci nemohou reagovat na vývoj dokazování ani na nové skutečnosti, které se objeví v průběhu řízení. Soudci tak chybí možnost flexibilně reagovat na průběh sporu. Paušální zákaz přihlížet k opožděným návrhům nebere v úvahu, zda by jejich připuštění skutečně způsobilo průtahy. Nadto účinky koncentrace nelze, mimo stanovené podmínky, prolomit ani při změně žaloby.

V praxi tato rigidita vede k taktizování stran, které z procesní opatrnosti předkládají nadbytečné důkazy již na počátku řízení. Tvrzení a důkazy „z procesní opatrnosti“ paradoxně mohou řízení prodloužit. Současná podoba koncentrace navíc vytváří prostor pro strategické chování, kdy účastníci mohou předkládat klíčová tvrzení nebo důkazní návrhy až v poslední den lhůty, čímž znemožňují protistraně adekvátně reagovat. Tento postup narušuje princip rovnosti zbraní a může vést k překvapivým rozhodnutím, která nejsou výsledkem plně kontradiktorního procesu. Neboli koncentrace místo zajištění efektivity a předvídatelnosti paradoxně podporuje strategické chování stran, jež je v rozporu s jejím původním cílem – zrychlením a zjednodušením soudního řízení.

Koncentrace řízení ovšem není pouze technickým nástrojem pro zrychlení civilního procesu, ale také prostředkem k ochraně některých základních práv účastníků. Především naplňuje právo na projednání věci bez zbytečných průtahů, zakotvené v čl. 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod a čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv, protože omezuje odročování a zdržování řízení. Současně posiluje princip právní jistoty a předvídatelnosti řízení vyplývající z čl. 1 odst. 1 Ústavy tím,

že stanoví jasné hranice pro uplatnění tvrzení a důkazů. Pokud jsou pravidla koncentrace správně aplikována a účastníci řádně poučeni, zajišťuje rovnost zbraní, neboť obě strany mají stejnou možnost přednést své tvrzení v určeném časovém rámci. Tyto aspekty ukazují, že koncentrace řízení může být vnímána nejen jako nástroj efektivity, ale také jako prostředek ochrany ústavně garantovaných práv.

Dopady případného zrušení

Pokud Ústavní soud návrhu Nejvyššího soudu vyhoví, civilní řízení sice získá větší flexibilitu, protože soudy budou moci přihlížet k novým skutečnostem a důkazům i v pozdějších fázích, avšak tento krok přináší značná rizika. Otevření prostoru pro neomezené doplňování tvrzení může vést k opakovanému odročování jednání, ztrátě koncentrace sporu a výraznému prodloužení řízení, což je v přímém rozporu s právem na projednání věci bez zbytečných průtahů garantovaným Listinou i Úmluvou. Bez náhrady v podobě soudcovské koncentrace či jiné procesní brzdy by se soudní řízení mohlo stát nepředvídatelným a chaotickým, což by oslabilo princip právní jistoty. Navíc zrušení § 118b a § 114c odst. 5 by vyvolalo nutnost zásadní legislativní reakce, zejména úpravy ustanovení o neúplné apelaci (§ 205a OSŘ), jinak hrozí, že odvolací řízení ztratí svou funkci a stane se prostorem pro nekontrolované doplňování důkazů. Kritici proto upozorňují, že odstranění koncentrace bez jasné koncepce náhrady může vést k efektu opačnému než Nejvyšší soud zamýšlí – nikoli k posílení spravedlivého procesu, ale k jeho prodloužení a destabilizaci.

Závěr

Nejvyšší soud otevřel zásadní debatu o rovnováze mezi rychlostí řízení a právem na spravedlivý proces. Pokud Ústavní soud návrhu vyhoví, bude nutné hledat novou koncepci koncentrace řízení – pravděpodobně formu soudcovské koncentrace, která by zohledňovala skutečně hrozící průtahy, nikoli paušální zákaz.

JUDr. Lucie Šimová
advokátní koncipientka

[RÖDL](#)

Platnéřská 191/2
110 00 Praha 1

Tel.: +420 236 163 111

E-mail: lucie.simova@roedl.com

Další články:

- [Postoupení pohledávky na výživné jako novinka právní úpravy účinné od 1. 1. 2026](#)
- [Jak zahájit provoz mezinárodní letecké linky do České republiky \(EU\): právní požadavky pro aerolinky ze třetích zemí](#)
- [Mimořádné vydržení a vývoj judikatury Nejvyššího soudu](#)
- [Preventivně-sankční funkce náhrady nemajetkové újmy za porušení osobnostních práv pohledem Ústavního soudu](#)
- [Odštěpný závod zahraniční společnosti optikou NIS2: Jak správně určit velikost podniku?](#)
- [Zápis ochranné známky bez komplikací. Klíčem k úspěchu je kvalitní předběžná rešerše](#)
- [Zneužití práva na přístup podle GDPR](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 31. - létající pořizovatel ve světle nového stavebního zákona](#)
- [Právní povaha sítě elektronických komunikací - režim náhrady škody](#)
- [Náhrada ušlého nájemného při předčasném ukončení nájemní smlouvy na nebytové prostory](#)
- [Jak fungují plánovací smlouvy v reálných situacích \(2. díl\)](#)